

מראי מקומות- עבודה זרה י"ז

- א. **הרחק מעליה דרכך זו מינות-פי' ה מהרש"א**, דהזהיר הכתוב להרחיק כדי שלא יהנה וימשך אחריה. ונענש משום שכששאל המין ממנו ולא השיב, הי' לו להרחיק ולא הו"ל לישמע ממנו תשובתו.
- ב. **והנאני הדבר-כ' ה עיין יעקב**"לפי שלא חטא רק במחשבה לבד, לכך העלה לידון רק במחשבה, וניצול ע"י מחשבות ההגמון, שקסבר עליו הוא אומר".
- ג. **ורבנן האי מאתנן זונה מאי דרשי בי-הק' ה מרומי שדה**, לא מצינו דאנן חולקים על סברא זו, אלא דאסור לשמוע מן המין אפי' דבר טוב, וא"כ מה מקשה הגמ'. ותי' משום דבאמת מותר אתנן זונה אפי' לבדק הבית (וכמו שהעיר **תוס'**), וא"כ אי"צ דרשה דמותר לבית הכסא, ורק לדידי' דהי' ס"ל דאסור לבדק הבית דרש כן.
- ד. **קול שתי בנות שצועקות מגיהנם ואומרות בעוה"ז הבא הבא, ומאן נינהו מינות והרשות-** הק' **העיין יעקב**, למה הם צועקות טפי משאר יורדי גיהנם. ותי' ע"פ הא דאי' בעירובין (מ"א) דג' אינן רואין פני גיהנם, וא' מהם בני אדם שהרשות מכבידה העול עליהם (וכפי' **ר"ח** שם), וכ"ש כשהמינים מכבידים עולם עליהם, וא"כ, כשמשיגין בזה גבול לגיהנם [ולכא' כוונתו דרק אין רואין פני גיהנם ממש, אבל שפיר משיגין גבול גיהנם], אז עושין נקמה ברשות ובמינים, וא"כ שפיר הן צועקות טפי.
- ה. **איכא דאמרי... קול גיהנם צועקת ואומרת וכו'-כ' ה עיין יעקב**, די'ש לפרש החילוק בין הב' לשונות כזה, דהלשון ראשון ס"ל דמיד הם נידונים בגיהנם, ובלשון שני הם נדונים מעיקרא בשאר עונשים, כמו בכף הקלע וכו', ורק אח"כ מביאם לגיהנם.
- ו. **ה"ק, ואם ישבו לא ישיגו אורחות חיים-הק' ה מהרש"א**, הא אמרי' כל באיה לא ישובו, וא"כ מהו הביאור דאם ישבו. ופי' דכוונת הקרא הוא שלא ישובו קל, שיהי' קשה לפרוש ממינות. ומה שלא ישיגו אורחות חיים, כ' המהרש"א דמרחמי ד' הוא, דמאחר דק' מאד לפרוש מן המינות, א"כ הקב"ה המיתו כדי שלא יחזור לסורו.
- ז. **למימרא דכל הפורש ממינות מיית וכו'-הק' ה יעב"ץ**, הא מנשה חי טובא בתר דעביד תשובה, וכ' די"ל דבזה תלוי המח' תנאים בסנהדרין (צ). אם מנשה יש לו חלק בעוה"ב או לא, ת"ק סבר דמדחי כ"כ אח"כ, ראי' הוא דלא עבד תשובה כדבעי, ולכן אין לו חלק לעוה"ב, ור"י סבר דאף מי שעבד תשובה כראוי יכול לחיות הרבה, ולכן שפיר י"ל שיש לו חלק בעוה"ב.
- ח. **והא ההיא דאתאי לקמי' דר' חסדא, וכו'-הק' ה מהרש"א**, למאי דס"ד דמוכח ממעשה זה דבאמת לא מת, א"כ למה באמת אמר ר' חסדא טרחו לה בזוודותא, ותי' דר' חסדא ודאי אהאי קרא סמיך ג"כ, ולהכי פריך אקרא.
- ט. **כשם שהפיחה זו אינה חוזרת למקומה, כך אלעזר בן דורדיא וכו'- גירסת ר' חננאלהוא** דבשעת הרגל דבר שמע שהיו אומרין, ומשמע דלא היתה הזונה עצמה שאמרה כן. אולם כ' **היעב"ץ** דמה שאמרה כן היתה כדי לנסותו אם יהי' דבק באהבתה או לא [דהיינו, לכא' דאפי' שמע שלא יהי' שייך לו לעשות תשובה, מ"מ יהי' דבוק באהבתה].
- י. **הרים וגבעות, בקשו עלי רחמים-כ' ה מהרש"א**שהי' מצטער שימות ע"י תשובה זו, ועל כן אמר שיבקשו עליו רחמים שלא יפסד, ויהי' קיים כמותם בעולם הזה, והשיבו לו שלא יהי' חושש ודואג על הפסדו בעוה"ז.
- יא. **עד שאנו מבקשים עליו רחמים נבקש על עצמנו-הק' ה עץ יוסף**, הא המתפלל על חבירו הוא נענה תחלה, וא"כ הי' להם להתפלל עליו, והיו נענין תחלה. ותי' דא"כ הי' לו להתפלל עליהם כדי שהוא יהי' נענה תחלה.
- יב. **והא הכא בעבירה הוה ומית-הק' ה מלא הרועים**, מאי מקשה, הא הכא מת מחמת גודל בכיית ומירתו, אבל מי שלא הגיע לבכיי' זו י"ל שלא ימות, והניח בקו'.
- יג. **ניזיל אפיתחא דבי זונות ונכפיי' ליצרין וכו'- כ' תוס' דמכאן יש ללמוד שדרך להרחיק מפתח** עבודת כוכבים כל מה שיכול. ופי' המהר"ם, דהי' פשוט לתוס' דלא משום קבלת שכר לחוד יכולין ליזיל אפיתחא דבי זונות, דודאי עדיף ללכת במקום שלא יהי' צריך לכפות יצרו הרע, אלא ודאי יש ללמוד מכאן שיש להרחיק את עצמו כל מה שיכול מבית ע"ז [אלא דצע"ק א"כ למה לא אמר כן, אלא אמר משום דנקבל שכר, ואולי הי' רוצה לומר דאף שמוכרחין ללכת בדרך זה, עכ"ז יש עוד מעלה, שעל ידה נהי' מקבלין שכר, וצ"ע].
- יד. **ניזיל אפיתחא דבי זונות-כ' ה עיין יעקב**, דאע"ג דדרשי' לעיל אל תקרב אל פתח ביתה זו זונה, היינו דוקא ביחיד, אבל בשתיים מותר. ועוד תי' דלפי שהיו עוסקים בתורה היו בטוחים שתשמרם מן החטא.
- טו. **ונכפיי' ליצרין ונקבל אגרא-הק' ה מראית העין (להחיד"א)** כאן, הא אי' במשנה באבות דלא תהיו כעבדים המשמשים ע"מ לקבל פרס. ותי' ע"פ מש"כמהר"ש פרימו, דכל זה הוא רק היכא דעושה המצוות כציווי וחיובן, אבל אם עושה יותר ממה שצריך לעשות, אז שפיר יכול לעשותו כדי

- לקבל פרס, ועפ"ז תי' קו'תוס' בר"האהא דקתני התם דהאומר סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני הר"ז צדיק גמור, דמיירי שעשה יותר מחיובו.
- טז. **אוי לי שנתפסתי על דבר א' ואיני ניצול, שאת עסקת בתורה ובגמילות חסדים, וכו'-העיר ה יעב"ץ**, הא מבואר בהמשך הסוגיא דר' חנינא בחר לו המיתה מהחיים, דהא הי' יכול להציל עצמו כמו שהציל ר"א בר פרטא עצמו, ולא עשה כן, וא"כ איך אמר שהוא משום שלא עסק בתורה וגמילות חסדים. ותי' דכיון דר' חנינא ידע שימות על שלא עסק בגמ"ח, ולא יועיל לו מה שימנע מת"ת דרבים להציל עצמו מן המוות, לכן נתחזק לקדש שם שמים בכך.
- יז. **כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוק-כ' ה מאירי**, "אע"פ שכל מי שאינו מקיים את המצוות נענש, העוסק בתורה ואינו מקיים נתיבותיה של תורה, לגמול חסדים לבריות כפי יכלתו, הוא נענש ביותר, מפני שהוא כיודע רצון קונו ופורקה מעליו ודומה כמי שאין לו אלוק".
- יח. **אי סיפא לא ספרא ואי ספרא לא סיפא-ע' ב רא"ש**(פרק ב', סי' ד'), שכ' דאסור לאדם לומר דעובד כוכבים הוא כדי שלא יהרגוהו, דודאי כופר בעיקר הוא. וכ' דלא קשה מהגמ' כאן, דאף שר' אלעזר בן פרטא אמר שאינו תלמיד חכם ולא נסמך, הרי אי' כמה יהודים שלא למדו ולא סמכו, ואי"ז נחשב כופר בעיקר. וע"ע בתורת חיים"דהי' כוונת ר"א ב"פ לדבר אחר לגמרי, רק דהם טעו בכוונתו. הוא מכוון לומר דאי סיפא לא ספרא ואי ספרא לא סיפא, דהיינו דאי' במדרשדהתורה והסייף הם מכורכין זה בזה, דהיינו דמי שקיים מה דכתי' בספר, אינו צריך לירא מן הסייף, אבל מי שאינו מקיים מה דכתי' בספר, סופו שהוא יהרג בסייף. וא"כ זה הי' כוונתו לומר, אי סיפא לא ספרא, דהיינו דאין שייך הסייף אא"כ לא קיימתי מה דכתי' בספר, ואני יודע שקיימתי, וע"כ איני ירא מהסייף, רק שהם טעו בכוונתו.
- יט. **ומ"ט קא שבקת עבדך לחירות-ויש לע'**, מה אכפת להן בזה. וכ' ה תורת חיים"נראה שגזרו על כך לפי שרצו למעט ולבטל את המצוה מישראל, ועבד היוצא לחירות מתחייב בכל המצוות". והעיר ה יעב"ץ, פרש"ידזהו דת יהודית, הרי אדרבה, דת יהודית הוא שאסור לשחרר עבדו. ותי' או דסכ"ס אין העכו"ם יודעים זה [וצע"ק, דלכא' לפי צד זה צ"ל דלא הי' אמת מה שאמרו כן, דאל"כ מהו ההיתר באמת, אולם משמע מהגמ' דאמת הי', וצ"ע], או דלדבר מצוה מותר.
- כ. **א"ל כאשר צוני ד' אלקי-כ' ה מהרש"א**דלגבי ר' אלעזר בן פרטא לא א"ל אלא תנית, שלא הי' עוסק בפרהסיא, ולכן הי' יכול להכחישם כדקאמר מדהא ליתא, וכו'. אבל ר' חנינא בן תרדיון, שהי' מקהיל קהלות ברבים, וס"ת בחיקו, לא הי' לו מקום להכחישם, ולכך א"ל אמאי קא עסקת באורייתא, דהיינו מה הי' לך עסק בתורה זו שהיתה מונחת בחיקך, שזה יורה על למודך בה, ובאמת לכך שרפו אותה עמו. [ולכא' משמע דלא כדברי ה יעב"ץ שהבאנו לעיל, דבלא"ה לא הי' יכול ר"ח בן תרדיון להנצל, לפי שלא עסק בגמ"ח, ולכך דוקא קידש שם שמים].